

Byen, hvor hovedvej og hærvej mødes . . .

Når man har boet i en by gennem en årrække, er det ganske naturligt, at man kommer til at holde af den. Derimod er det ikke en selvfølge, at man med det samme føler sig hjemme, når man kommer som tilflytter – men sådan er det med Vejen for langt de flestes vedkommende.

Adskillige nye tilflyttere gennem de senere år har givet udtryk for undren over, så hurtigt de er faldet til og er blevet dus med de nye omgivelser. Der går ikke lang tid, før man opdager, at Vejen er en levende og virksom by, der er præget af et frisind og initiativ, som man kun møder få steder, og som ikke alene er medvirkende til, at man hurtigt føler sig »hjemme«, men som også har betydet meget for udbygningen af de industrielle virksomheder, der har sat deres præg på byen og egnen, samt for den dygtige og energiske handelsstand, der betjener byen samt det stadig større handelsopland.

Vejen by har i en årrække været inde i en rivende udvikling, der har ændret byens gamle struktur fra den typiske dobbeltby, opvokset omkring to bykerner, en kirke og en station, til en moderne industri- og handelsby, hvor nye boligområder er skudt op øst og vest for den gamle bebyggelse. I denne udvikling har en fremsynet kommunalbestyrelse samt en dygtig og solid håndværkerstand betydet meget.

Byens historie . . .

Vejen sogns historie går meget langt tilbage. Gennem oldtidsfund er det bekræftet, at der her levede mennesker for 7000 år siden. Af jernalderens bopladser har Vejen været en af de bedste, og derfor også en af de tidligste. Det er dog ikke meget man ved om de bebyggelser, der har været i sognet på den tid. Både byen og navnet synes at kunne stamme fra den tidlige jernalder, og således være omkring 2000 år gammel. Det er sjældent, at så gamle navne kan tydes, men hvad Vejen angår, er der en stor mulighed for, at det er åens navn, der er overført på byen. I den forbindelse tænkes på Vejen å, der for ca. 10.000 år siden fandt sit nuværende løb.

Navnets ældst kendte form er Wægnæ, og det kan hænge sammen med det jyske »vejne« (også veg), dvs. det som bøjer eller bugter sig. Udtalen har vist meget tidligt været som nu, men skriveformerne har været mange: Wægnæ 1280, Weghn 1330, Wæghen 1337, Vejen 1490, Wegne 1512, Vejen 1512, Weyen 1688 osv.

Man mener altså ikke, at stednavnet Vejen har noget med hærvejen eller oksevejen at gøre, selv om denne fortidens betydningsfulde vej gik gennem byen og fulgte den nuværende hovedgade i hele dens længde, ja, endog gennem hele sognet fra nord til syd, men på den anden side er der heller ingen af forskerne, som tør sige noget helt sikkert herom.

I det forløbne år begyndte den store omlægning af Museumspladsen. Når det grønne vokser op, vil Hansen Jacobsens »Trolde springvand« utvivlsomt præsentere sig bedre end tidligere. Trolde springvandet blev afsløret fredag den 13. juni 1923, og blandt talerne var den jyske digter Jeppe Aakjær, der bl. a. sagde, at »her var skabt noget storladent og skønt for alle tider, der sætter just denne by en fjer i hatten«.

På de varme sommerdage er der stort besøg på Vejen ftiluftsbad - og det er der forresten også på de lidt køligere, efter at vandet nu opvarmes.

Isen blev liggende ...

Det er ikke almindeligt, at man i en sognebeskrivelse kan sige ret meget om de geologiske forhold, fordi disse gerne omfatter langt større områder end et sogn eller to. Men Vejen sogn danner her en undtagelse, idet sognet ikke alene ligger umiddelbart øst for den yderste grænse for den sidste istid, og på et område, hvor den tilbagevigende isrand har gjort et længere ophold, så en stor del af sognet i lange tider kom til at ligge foran isranden, men hele sognets østlige og lavere del er, hvad de øvre lag angår, bygget op af de smeltevandsstrømme, hvoraf vi den dag i dag har en lille rest tilbage i Vejen å.

Der er således ikke så mærkeligt, at en stærkt varieret og meget smuk natur omgiver byen. I ådalen ved Vejen å nord for byen ligger terrænet 32 meter over havet, men stiger så op mod vandtårnet ved Baungård til 61 meter over havet. Mod nord stiger området ved Læborg til 80,8 meter over havet, og et yndet udflugtssted, Fru Mettes Bjerg i Hundsbæk plantage, ligger 90,8 meter over havet. Den nøjagtige geografiske beliggenhed for Vejen by er 55° 28' n. br. og 9° 8' ø. 1. for Greenwich.

Med nye øjne ...

Hvis man er ny tilflytter eller turist i byen, ser man på alt med nye øjne. Men det samme kan lade sig gøre selv som »gammel borger«, blot man vil lukke sig op, lade indtrykkene fæstne sig. Et enkelt besøg på museet er næsten lige så lidt som intet besøg. Man kan gang på gang glæde sig over ungdommens leg i friluftsbadet eller i Vejenhallen. Man kan følge årstidernes skiftende farver i det dejlige anlæg i selskab med dyr og fugle. Eller man kan endnu engang lade tankerne drive på flugt ved den klukkende Kongeå eller fornemme naturens storhed blandt de kæmpestore graner i Hundsbæk plantage.

Kun få minutter fra nutiden glider man umærkeligt ind i mødet med fortiden, og hver gang er der rige indtryk, som fæstner sig.

Jo, på utallige måder er Vejen den by, hvor hovedvej og hærvej mødes ...

Arthur Vistisen.

Fra Vejen Håndbog for 1967